

11. SINIF

DERS ANALİZ SINAVI 01

TARİH

Adı :

Soyadı :

Numara :

Sınıf :

Doğru :

Yanlış :

Net :

BU SINAVDA YER ALAN KONULAR

DEĞİŞEN DÜNYADA OSMANLI (1683-1789)

» Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 Yılları Arasındaki
Siyasi ve Askerî Mücadeleleri

AÇIKLAMALAR

- » Bu kitapçıkta sadece 11. Sınıf Tarih'in ilgili konuları bulunmaktadır.
- » Toplam soru sayısı 25'tir.
- » Bu sınav için önerilen süre 40 dakikadır.

1 - 2. soruları metne göre cevaplayınız.

Karlofça Antlaşması pek çok açıdan Osmanlı Devleti için önemli yenilikler ve ilkler taşımaktadır. Buna göre Karlofça ile Osmanlılar ilk kez müzakere ederek bir antlaşma imzaladılar. Daha önceki antlaşmalarda şartları Osmanlılar koyuyor ve karşı taraf kabul ediyordu. Yani daha önce kendi istediklerini dikte ettiren Osmanlı Devleti ilk kez masabaşı diplomasi ile tanışmış oldu. Karlofça Antlaşması'nda Osmanlı Devleti, tarihinde ilk kez bir antlaşma için arabulucu kullanmak zorunda kaldı. (...) Bazı tarihçiler, antlaşmanın Osmanlı-Avusturya ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olduğunu ve Habsburglar üzerindeki Türk korkusunun kalktığını belirtmektedir. (...) Karlofça Antlaşması'nın en önemli sonuçlarından biri de Macaristan'daki Türk hâkimiyetinin, Temeşvar hariç, sona ermesidir. Macaristan bu tarihten sonra Almanların hâkimiyeti altına girdi. Birçok Macar asilzade ve Macar, Osmanlı Devleti'ne sığınmak zorunda kaldı. Karlofça Antlaşması Osmanlı Devleti'nin siyasi pozisyonunun Habsburglara göre daha zayıf olduğunu gözler önüne serdi. Bu durum birçok Avrupa Devleti ile aynı anda savaşacak güce sahip olmayan Osmanlı Devleti'nin, Avrupa siyasetinde menfaatleri doğrultusunda konjonktürel ittifaklar kurmasına neden oldu.

1. **Metne göre Karlofça Antlaşması'nın Osmanlı Devleti'nin dış politikasına etkisi aşağıdakilerden hangisidir?**
 - A) Avrupa devletleriyle ilişkilerin kesilmesi
 - B) Fetih politikasına yeniden ağırlık verilmesi
 - C) Konjonktürel ittifakların önem kazanması
 - D) Fransa'nın Osmanlı dış siyasetindeki etkisinin artması
 - E) Macarların Osmanlı himayesine girmesi
2. **Metindeki bilgilere göre Karlofça Antlaşması'nın aşağıdaki gelişmelerden hangisine zemin hazırladığı söylenebilir?**
 - A) Osmanlı Devleti'nin Avrupa karşısındaki askerî ve siyasi üstünlüğünün tartışılır hâle gelmesine
 - B) Osmanlı Devleti'nin yeniden yükselme dönemine girmesine
 - C) Avrupa devletlerinin Osmanlı himayesine girmesine
 - D) Macaristan'da Osmanlı etkisinin güçlenmesine
 - E) Fransa'nın Osmanlı dış politikasındaki etkisinin artmasına

3. Osmanlı Devleti Karlofça Antlaşması ile ilk defa yabancı devletlerin ara buluculuğunu kabul etmek zorunda kalmıştır. Daha önceki dönemlerde diplomaside üstün olan ve sürekli olarak kendi şartlarını kabul ettirip antlaşmalarda belirleyici taraf olan Osmanlı Devleti, Karlofça'da ilk kez müzakere yoluyla bir antlaşma imzalamak zorunda kalmıştır.

Bu bilgiye bakılarak Osmanlı Devleti ile ilgili ulaşılabilecek en genel yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İç işlerine karışılmasına müsaade etmiştir.
- B) Bundan sonraki antlaşmalarda masaya yenik taraf olarak oturmuştur.
- C) Avrupalı devletlere karşı müttefik arayışına girmiştir.
- D) Siyasi açıdan güç ve itibar kaybetmiştir.
- E) Dış politikada kapitülasyon siyaseti izlemiştir.

4. Osmanlı Devleti'nin 1683 yılında Viyana üzerine sefer düzenlemesi nedeniyle Avusturya Kralı Leopold Osmanlılara karşı yardım istemiştir. Bu yardım talebine olumlu yanıt veren papa, Osmanlıların aslında bütün Hristiyan dünyasını hedeflediğini söylemiştir.

Papanın bu siyasetindeki temel amacın aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Osmanlı ile barış yapmak
- B) Hristiyan dünyasında mezhep birliğini sağlamak
- C) Osmanlı'ya karşı Haçlı ittifakı oluşturmak
- D) Osmanlı ülkesinde azınlıkların ayaklanmasını sağlamak
- E) Avrupa'da Reform Hareketlerini başlatmak

18 - 19. soruları metne göre cevaplayınız.

“Osmanlı’da Barok üslubu yapının kendisinden ziyade bir süsleme sanatı olarak; yazıt çerçevesi, pencere ve kapı gibi yapısal olmayan elemanları süslenmesinde kullanılmıştır. (...) Bu dönemdeki bitkisel motifler geleneksel motiflerle harmanlanarak kullanılmıştır. Çiçekler, rozetler, meyveler ve çelenk kompozisyonları geometrik panolar içine yerleştirilmiştir. 18. yüzyıl öncesinde olmayan bir yoğunlukta çeşmeler ve sebiller kent mobilyası haline gelmişlerdir. (...) Lale Devri mimari üslubunu yerel yorumlu Barok ve Rokoko üslubu oluşturmuştur. (...) Türk Rokoko bezemesi Fransız Rokokosu’nun bir uzantısıdır. Türkiye’de ilk uygulamalar bazı motiflerin kopya edilmesiyle başlamıştır. (...) Osmanlı Barok üslubunun özgün örnekleri en çok çeşme-sebil ve türbelerde görülmektedir. Konut mimarisindeki örnekler oldukça sınırlıdır.

18. Metne göre Osmanlı’da Barok üslubunun kullanımına ilişkin aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Yapıların taşıyıcı sistemlerinde köklü değişiklikler yapılmıştır.
- B) Konut mimarisinde yaygın olarak uygulanmıştır.
- C) Sadece saray mimarisinde tercih edilmiştir.
- D) Geleneksel motifler tamamen terk edilmiştir.
- E) Daha çok yapının süsleme unsurlarında kendini göstermiştir.

19. Metinde verilen bilgilere göre Lale Devri mimari anlayışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Tamamen yerli ve dış etkilere bağımsız bir üslup geliştirilmiştir.
- B) Fransız Rokokosu’ndan etkilenilmiş ve bu etki yerel unsurlarla harmanlanmıştır.
- C) Daha çok askeri yapılar üzerinde yoğunlaşmıştır.
- D) Geometrik süslemeler terk edilerek yalnızca bitkisel motifler kullanılmıştır.
- E) Çeşme ve sebil yapımında azalma görülmüştür.

20 - 21. soruları metne göre cevaplayınız.

KAYNAK A

Lale Devri’nin sembol eserlerinden olan Sultan III. Ahmet Çeşmesi, XVIII. yüzyıl başlarında Osmanlı kültüründe öne çıkan estetik anlayışının ve süslemeye dayalı mimari üslubunun en özgün örneklerinden biridir. Baş mimar Mehmet Ağa tarafından inşa edilen bu çeşme, Avrupa etkisini yansıtan renkli ve yaldızlı bezemelerle süslenmiştir. Çeşmenin çinileri ise Tekfur Sara yı’nda açılan fabrikada yapılmıştır.

KAYNAK B

Topkapı Sarayı bünyesindeki Sultan III. Ahmet Has Odası, Lale Devri’nin süsleme anlayışını yansıtan ahşap panolarla kaplıdır. Natüralist üslupla çizilmiş motiflerle bezeli bu panolarda başta lale olmak üzere çok sayıda çiçek motifi ve vazo, sepet gibi figürler bulunmaktadır. Ayrıca panolara yerleştirilen aynalar aracılığıyla da mekâna derinlik kazandırılmıştır.

20. Kaynak A ve B’deki bu bilgiler Lale Devri’nde Osmanlı Devleti’nde aşağıdaki alanlardan hangisindeki gelişmelere örnek olarak gösterilebilir?

- A) Askerlik
- B) Eğitim
- C) Sanat
- D) Ekonomi
- E) Yönetim

21. Buna göre aşağıdakilerden hangisi Lale Devri sanat anlayışının özelliklerinden biri değildir?

- A) Mimari eserlerde yoğun süslemeye yer verilmesi
- B) Doğadan alınan çiçek motiflerinin kullanılması
- C) Avrupa sanatından etkilenilmesi
- D) Mekânlarda derinlik etkisi oluşturulmaya çalışılması
- E) Sade ve bezemeden uzak yapıların tercih edilmesi

9. İngiltere’de ormanların tarıma açılması, bataklıkların kurutulması ve otlakların dönüştürülmesi sonucunda tarım arazileri yüz yıl içinde %30 oranında arttı. Büyük çiftlik sahipleri daha fazla ürün elde etmek amacıyla tarım makinelerine ve kaliteli hayvanlara yatırım yaptı. Böylece tarımsal üretimde verim yükseldi.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tarımsal üretimdeki artışın nedenlerinden biri değildir?

- A) Tarım alanlarının genişletilmesi
- B) Yeni tekniklerin kullanılması
- C) Büyük çiftlik sahiplerinin yatırım yapması
- D) Tarım işçilerinin azaltılması
- E) Verimi artırmaya yönelik çalışmalar yapılması

10. Aşağıda Sanayi Devrimi öncesi ve sonrasındaki üretim tarzları arasındaki farklara ait bir tablo verilmiştir.

El Emeğine Dayalı Üretim	Endüstriyel Üretim
Küçük el tezgahları	Fabrikalar
Zanaatkarların kendi ürettikleri el aletleri	Makineler
Az, kaliteli ve yavaş üretim	Fazla, standart ve hızlı üretim

Bu tabloya bakılarak aşağıdakilerden hangisinde farklılıklar olduğu söylenemez?

- A) Ham madde
- B) Üretim hızı
- C) Çalışma ortamı
- D) Üretim miktarı
- E) Üretim araçları

11.

Yukarıda verilen buluşun Avrupa’da aşağıdakilerden hangisini etkilediği söylenemez?

- A) Ulaşım imkanlarının gelişmesi
- B) Taşımacılığın yaygınlaşması
- C) Ticari faaliyetlerin gelişmesi
- D) Merkezi otoritenin zayıflaması
- E) Toplamlar arası etkileşimin artması

12. XVIII. yüzyılda Sanayi Devrimi’yle birlikte fabrikalarda makinelerin yaygınlaşması birçok zanaatkârın işini kaybetmesine neden olmuştur. Özellikle dokuma ve tekstil alanlarında kullanılan makineler, daha önce ustalık gerektiren işlerin daha hızlı ve ucuz şekilde yapılmasını sağlamıştır. Bu durum, makinelerin insan emeğinin yerini aldığı düşüncesini yaygınlaştırmış ve işlerini kaybeden zanaatkârların makinelere karşı çıkmasına neden olmuştur.

Buna göre,

- I. Teknolojik gelişmeler toplumdaki ekonomik dengeleri değiştirmiştir.
- II. Sanayi Devrimi üretim maliyetlerini artırmıştır.
- III. Makineleşme bazı sosyal tepkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

14. Aşağıda Osmanlı-Rusya ilişkileri ile ilgili bir tablo verilmiştir.

Savaş	Antlaşma
1768-1774 Savaşı	Küçük Kaynarca Antlaşması
1787-1792 Savaşı	Edirne Antlaşması
1807-1812 Savaşı	Bükreş Antlaşması
1828-1829 Savaşı	Yaş Antlaşması
1853-1856 Savaşı	Paris Antlaşması
1877-1878 Savaşı (93 Harbi)	Ayastefanos Antlaşması
1877-1878 Savaşı (93 Harbi)	Berlin Antlaşması

Yukarıdaki tabloda hangi iki antlaşma yer değiştirirse doğru bir eşleştirme yapılmış olur?

- A) Küçük Kaynarca - Paris
B) Edirne - Yaş
C) Bükreş - Berlin
D) Paris - Ayastefanos
E) Ayastefanos - Yaş
15. Nazan Öğretmen tarih dersinde öğrencilerine Hünkâr İskelesi Antlaşması ile ilgili ne bildiklerini sormuş ve aşağıdaki cevapları almıştır:
- Avrupa devletleri, Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı büyük bir tepkiyle karşılamıştır.
 - Antlaşma ile Mısır'a özerklik verilmiştir.
 - Boğazlar sorununun çıkmasına neden olmuştur.
 - Bu antlaşma ile Rusya, Boğazlardan gelecek bir tehlikeye karşı kendini korumuştur.

Buna göre Nazan Öğretmen'in sorusuna verilen bu cevaplardan hangileri doğrudur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) I ve IV
D) II ve IV
E) I, III ve IV

16. Avrupalı devletler tarafından düzenlenen Tersane Konferansı kararları Osmanlı Devleti'nin istiklaline ve toprak bütünlüğüne aykırı görülüp Bâbıâli'de kurulan bir genel mecliste müzakere edildikten sonra reddedilmiştir.

Bu durumun sonucu olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) 93 Harbi'nin yaşanması
B) Rumların bağımsızlığını kazanması
C) Sinop Baskını'nın yaşanması
D) Viyana Kongresi'nin düzenlenmesi
E) Metternich sisteminin uygulanması

17. Tanzimat Fermanı'nın önemli maddeleri şunlardır:

- Müslüman ve Hristiyan bütün tebaanın can güvenliği, mal, ırz ve namusu korunacaktır.
- Vergi, herkesin gücü oranında tahsil edilecektir.
- Askerlik tüm Osmanlı tebaası için zorunlu olacak ve askerlik süresi dört veya beş yıl olarak belirlenecektir.
- Hiç kimseye yargılanmadan ölüm cezası verilmeyecek, herkes malını mülkünü istediği gibi tasarruf edebilecektir.
- Ülkenin harap olmasına yol açan rüşveti önlemek amacıyla etkili bir kanun hazırlanacaktır.

Tanzimat Fermanı'nın bu maddelerine bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Halkın yönetime katılımı sağlanmıştır.
B) Vergi adaleti getirilmiştir.
C) Sosyal düzen sağlanmaya çalışılmıştır.
D) Askerlik vatan hizmetine dönüştürülmüştür.
E) Vatandaşın temel hakları güvence altına alınmıştır.

5. Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda açılan eğitim kurumlarında daha çok aşağıdaki ülkelerden hangisinden etkilendiği söylenebilir?

A) Fransa B) İngiltere C) Avusturya
D) Rusya E) İtalya

6. Aşağıda Osmanlı'da demiryolu güzergâhını gösteren bir görsel verilmiştir.

Bu görsele bakılarak,

- I. Orta Doğu'dan Balkanlara kadar demiryolu ulaşımının sağlandığı,
- II. Anadolu'nun doğusuna demiryolu ulaşımının mümkün olmadığı,
- III. demiryolu yatırımlarında limanlara yakınlığın dikkate alındığı

yorumlarından hangileri yapılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

7. Osmanlı'da Batılı tarzda askerî eğitimin başlamasıyla birlikte tıp eğitiminin de modernleştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Orduda ki askerî tabip istihdamının azlığı nedeniyle Batılı yöntemlerle tıp eğitimine başlanmıştır. Sultan III. Selim Dönemi'nde yapılan Nizam-ı Cedid ıslahatları çerçevesinde yeni hekim ve cerrahlar yetiştirmek üzere Tersane Tıp Mektebi açılmıştır. Bu okul, modern tıp tekniklerinin Osmanlı'ya aktarılmasına ve çağdaş hekimliğin yaygınlaşmasına öncülük etmiştir. Zamanla askerî ihtiyacı karşılamanın ötesine geçerek halk sağlığını da olumlu etkileyen modern tıp eğitimi sayesinde askerî ve sivil alanda eğitim veren yeni tıp mektepleri kurulmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Osmanlı'da modern tıp eğitiminin başlamasında askerî ihtiyaçlar etkili olmuştur.
- B) Tersane Tıp Mektebi, Batılı tıp yöntemlerinin Osmanlı'ya aktarılmasına katkı sağlamıştır.
- C) Modern tıp eğitimi zamanla yalnızca askerî alanda değil, sivil alanda da yaygınlaşmıştır.
- D) Tersane Tıp Mektebi'nin açılması halk sağlığının gelişmesine dolaylı katkıda bulunmuştur.
- E) Osmanlı Devleti'nde modern tıp eğitimi tüm geleneksel tıp uygulamalarını ortadan kaldırmıştır.

8. Hande Öğretmen tarih dersinde,
- Çağdaşlaşma hareketinin ilk kurumudur.
 - I. Mahmud Dönemi'nde oluşturulmuştur.
 - Conte de Bonneval öncülüğünde kurulmuştur.

bilgilerini vermiştir.

Buna göre Hande Öğretmen'in Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi verdiği söylenebilir?

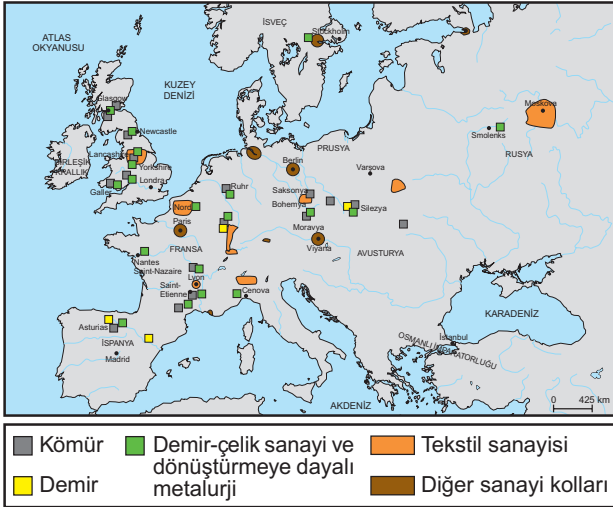
- A) İrad-ı Cedid B) Hendesehane
C) Mekteb-i Mülkiye D) Sekbanı Cedid
E) Mühendishane-i Bahr-i Hümayun

18. İngiltere’de XVII. yüzyılda uygulanan Çitleme Yasaları, tarım alanlarında büyük değişimlere yol açmıştır. Ortak kullanılan araziler özel mülkiyete geçirilerek büyük toprak sahiplerinin elinde toplanmıştır. Bu süreçte küçük çiftçiler topraklarını kaybederken birçok köylü ücret karşılığı çalışan işçilere dönüşmüştür. Böylece tarım, geçimlik üretimden ticari üretime doğru yönelmiştir.

Buna göre Çitleme Yasaları’nın en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarımsal üretimin durma noktasına gelmesi
- B) Köylülerin ekonomik bağımsızlığını kaybetmesi
- C) İngiltere’deki sanayileşmenin başka ülkelere yayılması
- D) Küçük çiftçilerin daha fazla toprak kazanması
- E) Kırsalda ortak kullanım alanlarının artırılması

19. Aşağıda XIX. yüzyıl başlarında Avrupa sanayisini gösteren bir harita verilmiştir.

Bu haritaya bakılarak Avrupa’da aşağıdakilerden hangisinin görülmesi beklenemez?

- A) İşçi sınıfında artış yaşanması
- B) Pazar ihtiyacının artması
- C) Üretim endüstrisinin gelişmesi
- D) Şehirlerdeki nüfus yoğunluğunun azalması
- E) Ekonomik hayatın canlanması

20 - 21. soruları metne göre cevaplayınız.

“Sanayi Devrimi arifesinde, Avrupa’daki el işçiliğine dayalı imalatın merkezi Kuzey Denizi’ne kaymıştı. İngiliz ekonomisi en çok dönüşen ekonomi olmuştu. Tarımda çalışan nüfusun oranı %45’e düşerken, kentsel nüfus oranı %23’e yükseldi ve tarım dışı kırsal nüfus oranı %32’ye sızdı. Bu, Avrupa’daki en yüksek orandı. Kentsel nüfustaki artışın bir kısmı imalatın genişlemesinden kaynaklanıyordu (örneğin Londra’da mobilya üretimi ve kitap basımı; Birmingham’da metal işçiliği vb.), ancak büyük bölümü ticaretin ve deniz taşımacılığının büyümesinden ileri geliyordu. İmalat alanındaki büyüme en çok, tarım dışı kırsal nüfusun artışıyla kendini gösterdi. 17. yüzyılda, yün ve keten endüstrileri gibi birçok başka sektör kırsalda genişlemişti. (...)”

- 20. Metne göre İngiltere’deki üretim faaliyetleri aşağıdakilerden hangisinin kanıtıdır?**

- A) Kırsal kesimde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendiğinin
- B) Tarımın tamamen terk edildiğinin
- C) Şehirlerde nüfusun azaldığının
- D) Avrupa’da ticaret yollarının belirli kesimlerin eline geçtiğinin
- E) Sanayi üretiminin özel sektöre devredildiğinin

- 21. Sanayi Devrimi öncesinde İngiltere’de şehir nüfusunun artış göstermesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?**

- A) Feodalitenin yeniden güç kazanmasının
- B) Ticaret ve deniz taşımacılığının gelişmesinin
- C) Tarım arazilerinin daralmasının
- D) Köylü isyanlarının yaygınlaşmasının
- E) Avrupa’da savaşların sona ermesinin

21 - 22. soruları metne göre cevaplayınız.

Türkistan'da törenlerde uygulanan nevbet ve davul vurma geleneği, Osmanlı Devleti'nde mehter takımıyla devam ettirilmiştir. Avrupa'ya giderken yollarında mehter takımlarını da götüren Osmanlı elçileri, Türk askerî müziğinin ve müzik aletlerinin Avrupa'da tanınip yayılmasını sağlamıştır. Lehistan, Avusturya, Rusya, Prusya ve İngiltere orduları, yeniçeri müziği olarak adlandırdıkları mehter takımlarından yola çıkarak kendi ülkelerinde de askerî bandolar kurmuştur. Alla Turca (ala Turka) adı verilen marşlarda ve Mozart (Motzart), Beethoven (Beytoovin) gibi Batılı müzisyenlerin bestelerinde mehter müziğini andıran ritimler kullanılmıştır.

21. Metne göre Osmanlı mehter takımlarının Avrupa üzerindeki etkisi hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
- A) Avrupa, Osmanlı'dan daha çok savaş tekniklerini öğrenmiştir.
- B) Mehter müziği Avrupa'da diğer müzik türlerini unutturmuştur.
- C) Mehter takımları yalnızca dini törenlerde kullanılmıştır.
- D) Osmanlı, Avrupa müziğini olduğu gibi benimsemiştir.
- E) Avrupa orduları, kendi askerî müziklerini geliştirirken mehterden etkilenmiştir.
22. Metne göre Batılı bestecilerin eserlerinde mehter müziğine benzer ritimlerin kullanılmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Osmanlı'nın askeri başarılarının Avrupa'yı etkilemesi
- B) Avrupa'nın Türk müziğini daha önce hiç tanıması
- C) Mehter müziğinin Avrupa'ya elçiler aracılığıyla ulaşması
- D) Türk müziğinin Avrupa'da yasaklanması
- E) Mehter müziğinin saraylarda çalınması

23. Balkan Savaşlarından sonra İttihat ve Terakki taraftarları Osmanlıcılık düşüncesinden vazgeçerek Türkçülük siyaseti izlemiştir.

Bu durumda,

- I. toprak kayıpları,
II. demografik hareketler,
III. siyasi gelişmeler

unsurlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

24. Batı literatüründeki "Osmanlı Barışı" (Pax Ottomana) kavramı ile ilgili Osmanlı Devleti hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Fethettiği bölgelerde yalnızca Türk ve Müslüman nüfusu yerleştirmiştir.
- B) Tüm topraklarında tek bir dinin egemen olmasını zorunlu kılmıştır.
- C) Sömürgeci bir anlayışla hareket ederek yerel halkların haklarını kısıtlamıştır.
- D) Farklı din ve etnik grupların birlikte barış içinde yaşamasına ortam sağlamıştır.
- E) Kudüs'te yalnızca Yahudilere ibadet özgürlüğü tanımıştır.

25. Osmanlı Devleti'nde kitap süslemeciliğinin gelişimine bağlı olarak,

- I. ciltçilik,
II. ebru,
III. çinçilik

sanat dallarından hangilerinin geliştiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III